

**COMMISSIE VOOR HET VRIJ AANVULLEND PENSIOEN VOOR
ZELFSTANDIGEN**

ADVIES NR. 1 VAN 2 SEPTEMBER 2003

**UITVOERINGSBESLUITEN VAN TITEL II, HOOFDSTUK I, AFDELING 4 VAN DE
PROGRAMMAWET (I) VAN 24 DECEMBER 2002**

1. Inleiding

De Commissie voor het Vrij Aanvullende Pensioen voor Zelfstandigen (de *Commissie*) is een adviesorgaan dat werd ingesteld door artikel 61 van “titel II, hoofdstuk I, afdeling 4 van de programmawet (I) van 24 december 2002” (WAPZ). Zij heeft als opdracht advies te verstrekken over de besluiten die in uitvoering van de WAPZ worden genomen en overleg te plegen omtrent alle vragen inzake de toepassing van deze wet en haar uitvoeringsbesluiten die haar door de bevoegde ministers, de Raad voor het Vrij Aanvullend Pensioen voor Zelfstandigen of door de Controledienst voor de Verzekeringen worden voorgelegd. Zij kan ook op eigen initiatief advies verstrekken.

Dit betekent dat de eerste opdracht van de Commissie erin bestaat advies te verstrekken over de uitvoeringsbesluiten van de WAPZ, met name over:

- Het ontwerp van Koninklijk Besluit houdende uitvoering van titel II, hoofdstuk 1, afdeling 4 van de programmawet (I) van 24 december 2002.
- Het ontwerp van Koninklijk Besluit tot vaststelling van de solidariteitsprestaties verbonden met de sociale pensioenovereenkomsten.
- Het ontwerp van Koninklijk Besluit tot vaststelling van de regels inzake de financiering en het beheer van een solidariteitsstelsel verbonden aan een sociale pensioenovereenkomst.

De *Commissie* heeft deze ontwerpen onderzocht en brengt hierover onderstaand advies uit.

De *Commissie* meent dat er nog heel wat praktische vragen en problemen overblijven die nog niet beantwoord zijn. In dit verband zal zij in een latere fase een inventaris opstellen van deze problemen.

De *Commissie* is eveneens van oordeel dat er in het algemeen gewaakt dient te worden over de parallele, technische samenhang tussen enerzijds de uitvoeringsbesluiten van de WAPZ en anderzijds de uitvoeringsbesluiten van de wet betreffende de aanvullende pensioenen (WAP) voor de loontrekkenden, zonder afbreuk te doen aan de eigenheid van beide systemen.

De *zelfstandigen* wensen bovendien een aantal opmerkingen te formuleren in verband met de WAPZ zelf, onder meer over de fundamentele wijziging die de wet doorvoert ten aanzien van de bijdragebetalingen en over bepaalde aspecten die de wet niet heeft geregeld. Deze opmerkingen worden als bijlage aan dit advies toegevoegd. Deze bijlage wordt niet ondersteund, noch qua principe, noch qua inhoud, door de *pensioeninstellingen* (*Belgische Vereniging voor Verzekeringsondernemingen, BVVO en de Vereniging der Voorzorgskassen van de Vrije Beroepen, VVVB*). De *pensioeninstellingen* ondersteunen echter wel de vraag van de zelfstandigen naar een correctie van de bijdragebasis (verhoging van 7% naar 8,17%) van het Vrij Aanvullend Pensioen voor Zelfstandigen (VAPZ).

Verder wijst de *Commissie* erop dat nog andere Koninklijke Besluiten moeten worden vastgesteld ter uitvoering van de Controlewet voor de Verzekeringen en meer bepaald van artikel 2, § 3, 4° van de Controlewet, betreffende het prudentieel toezicht op de pensioenkassen. De pensioenkassen bouwen aanvullende pensioenen op zoals bedoeld in de WAPZ. De *Commissie* dringt aan op een snelle uitvaardiging van deze besluiten.

2. Ontwerp van koninklijk besluit houdende uitvoering van titel II, hoofdstuk 1, afdeling 4 van de programmawet (I) van 24 december 2002

Artikel 1. Bijdrage

Bijdragen

Artikel 44, § 2 van de WAPZ voorziet dat de Koning de minimum- en maximum bijdragevoeten zal bepalen. In artikel 1, §1 van dit besluit wordt de minimale bijdrage vastgesteld op 100 €.

In het algemeen vraagt de *Commissie* zich af of de minimumdrempel van 100€ wel nodig is, of het minimuminkomen (geen VAPZ-bijdragen indien het inkomen lager is dan een bepaald minimum) niet beter zou vervangen worden door een drempelinkomen (indien het inkomen lager is dan de drempel, dan wordt – in analogie met de socialezekerheidsbijdragen – de VAPZ-premie berekend in functie van deze drempel) zoals bij het huidig VAPZ en of de tekst niet dient verduidelijkt te worden.

De verschillende delegaties hebben inzake het bedrag van de (aftrekbare) bijdrage de volgende opmerkingen.

De zelfstandigen en twee *deskundigen* vestigen er de aandacht op dat het ontwerpbesluit een absoluut minimumbedrag bepaalt (en dus geen bijdragevoet) dat niet kan evolueren met de muntontwaarding.

De zelfstandigen menen bovendien dat een minimale storting op jaarbasis van 100 € haaks staat op de vrijheid van betaling die wordt geboden in het stelsel van het huidige VAPZ. Verder wijzen zij erop dat ook in de andere pensioenstelsels voor de tweede pijler geen minimale storting verplicht is.

Een andere *deskundige* wijst erop dat overeenkomstig de WAPZ nu alle bijdragevoeten tussen 0% en 7% mogelijk zijn zonder gebonden te zijn aan een bepaald percentage. Om extreem lage percentages te vermijden is een absoluut minimum daarom verkieselijk.

Het is volgens *de zelfstandigen* eveneens nodig om de bijdragevoet in het kader van de gewone pensioenovereenkomsten concreet te bepalen door te verduidelijken dat het om een veelvoud van de eenheid moet gaan en dit om decimale bijdragevoeten te vermijden. Indien men werkt met premiepercentages, dan zijn de bekomen bedragen aangepast aan de index omdat ze worden berekend op de geïndexeerde inkomens van drie jaar terug. Indien men een minimumbijdrage wil opleggen kan men bijvoorbeeld opteren voor een minimumbijdragevoet van 2% en een maximumbijdragevoet van 7%. Berekend op de minimum-inkomensgrens van 5949 euro betekent dit een jaarlijkse bijdrage van ± 120 euro.

De pensioeninstellingen zijn daarentegen van oordeel dat de vrije keuze van bijdrageniveau het de zelfstandige mogelijk maakt om te opteren voor het voor hem meest aangewezen premieniveau. Deze vrije keuze van premieniveau (binnen de minima en maxima opgelegd door de wet) is trouwens helemaal niet in tegenspraak met de wet van 24 december 2002. Daarenboven is het evident dat, hoe meer gerefereerd zou worden naar het beroepsinkomen voor de bepaling van de premie, hoe meer het feit dat de pensioeninstellingen geen rechtstreekse toegang hebben tot deze inkomens een inbreuk betekent op de vrije concurrentie tussen alle aanbieders van een aanvullend pensioen voor de zelfstandigen (zie verder – inlichtingen aan de pensioeninstellingen).

De *zelfstandigen* zijn van oordeel dat de wetgever zich zeer duidelijk heeft willen houden aan de basisfilosofie van dit VAPZ: een aanvulling op het wettelijk pensioen van de zelfstandigen. Daarom werd een duidelijke link met het wettelijk sociaal statuut van de zelfstandige behouden (zie art. 44 § 2 van de Programmawet (I) van 24/12/2002, BS 31/12/2002): bijdragen, die een percentage uitmaken van het referte-bedrijfsinkomen, waarop ook de wettelijke sociale bijdragen worden berekend en die een zelfde fiscaal statuut hebben als de wettelijke sociale bijdragen van de zelfstandige en dit als voldaan is aan de vereiste dat eerst de wettelijke sociale bijdragen zijn betaald alvorens fiscaal aftrekbare bijdragen voor het VAPZ kunnen worden gerealiseerd. De zelfstandigen vinden dan ook dat aan dit principe niet kan geraakt worden. Een andere houding zou indruisen tegen de wet. De zelfstandigen vinden ook dat de sociale verzekeringsfondsen op dat vlak een belangrijke intermediaire rol kunnen vervullen.

Het bepalen van een minimum –en maximumpercentage op het inkomen betekent volgens de *zelfstandigen* geen inbreuk op de vrije concurrentie, omdat de inkomens ieder jaar door de pensioeninstelling moeten gekend zijn. Voordat bijdragen aan de zelfstandigen worden gevraagd moet steeds nagekeken worden of het inkomen van de zelfstandige het vereiste minimum bereikt en het vastgestelde bijdragebedrag (bv. 2000 euro/jaar) het maximumpercentage niet overschrijdt. Zoniet kan de zelfstandige de gevraagde bijdragen niet fiscaal in mindering brengen.

De *pensioeninstellingen* spreken dit formeel tegen. De pensioeninstelling heeft geen controlerende functie op het vlak van de attestering dat de betaalde bijdragen fiscaal in mindering kunnen gebracht worden. De fiscale controle gebeurt door de overheid op het ogenblik van de fiscale aangifte.

Los van de minimumbijdrage van 100 euro menen de *zelfstandigen* dat het belangrijk is te wijzen op de grenzen voor deelname die in artikel 1, §1 van het eerste ontwerp-kb zijn vastgelegd. Vanaf 2004 kunnen mensen met een inkomen van minder dan 5949 euro gewoon niet meer deelnemen aan het vrij aanvullend pensioen, terwijl zij vandaag de dag toch nog een bijdrage kunnen betalen die berekend wordt op een inkomen van 5949 euro. Een gelijkstelling met de laagste inkomensgrens, ingevoerd in artikel 52bis van kb. nr. 72 door de wet van 25 januari 1999 houdende sociale bepalingen zou terug moeten worden ingevoerd. Doordat artikel 52bis integraal wordt vervangen zou het ontwerp-kb in artikel 1 §1 ook opnieuw zo een regeling moeten voorzien. Bijvoorbeeld: “...van hetzelfde besluit beoogde inkomen. *Voor inkomens onder de twee derde grens kan de zelfstandige een bijdrage storten berekend op deze minimumgrens*”

De *zelfstandigen* zijn bovendien van mening dat het verlaten van het huidige systeem waarbij de zelfstandige vrij kan kiezen tussen vaste (bijv. 1%, 2%, enz..) bijdragepercentages (vermeerderd met 15% voor sociale plannen) niet alleen in strijd is met de bepalingen van de WAPZ (zie art. 44 § 2 van de Programmawet (I) van 24/12/2002, BS 31/12/2002) maar ook, voor de zelfstandigen, geen duidelijk zicht meer geeft op zijn pensioen- en solidariteitsopbouw. Zij wensen het koninklijk besluit zodanig aan te passen dat in het kader van sociale pensioenovereenkomsten een percentage van 1% overeenstemt met een gevraagde storting van 1,15%, een percentage van 2% overeenstemt met een gevraagde storting van 2,30%, enz....

Verder menen de *zelfstandigen* dat het belangrijk is de periodiciteit van de betaling van de bijdragen te bepalen. Die bijdragen dienen per trimester betaald te worden, om de band met de sociale bijdragen te behouden, en op het einde van de termijn.

De *pensioeninstellingen* menen echter dat dit niet bijdraagt tot de vrije keuze van de zelfstandigen en vragen volledige vrijheid inzake periodiciteit.

Inlichtingen aan de pensioeninstellingen

De *BVVO* meent dat vrije keuze voor de zelfstandige en vrije concurrentie tussen alle aanbieders van een aanvullend pensioen voor de zelfstandigen, vereist dat alle aanbieders over dezelfde gegevens beschikken (het beroepsinkomen,..). Ze stelt daarom voor in een vierde § van artikel 1 te bepalen dat de sociale verzekeringskas, mits toestemming van de zelfstandige aangeslotene, de nodige inlichtingen aan de pensioeninstelling moet verstrekken.

De *Commissie* is van oordeel dat bij de organisatie van een dergelijke informatiestroom tussen de sociale kassen en de pensioeninstellingen, zowel de realisatie van de informatiestroom als de tijdigheid ervan gewaarborgd dient te zijn door het vastleggen van welomlijnde procedures.

Artikel 2. Omzetting van kapitaal in rente

Technische modaliteiten

Over de technische modaliteiten (sterftetafels, intrestvoet, beheerskosten, winstdeelname) van de omzetting van kapitaal in rente zijn er heel wat opmerkingen.

De *pensioeninstellingen* vrezen dat een aantal van die modaliteiten of het ontbreken ervan kunnen leiden tot systematische verliezen van de pensioeninstelling.

- *sterftetafels*

Om het risico van anti-selectie te voorkomen (verliezen door de toeloop van een te groot aantal “slechte” risico’s) meent *de Commissie* dat de gebruikte sterftetafels (leeftijdsgebonden sterfte- of overlevingsverwachting op een bepaald ogenblik) rekening moeten houden met de levensverwachting van de “verzekerde” bevolking in plaats van met die van een “neutrale” bevolking. *De BVVO* verwijst in dit verband naar een studie van de Koninklijke Vereniging van Belgische Actuarissen (KVBA) in samenwerking met de Universit  Catholique de Louvain (UCL).

De BVVO en een *deskundige* zijn van mening dat de in het besluit gedefinieerde prospectieve sterftetafels (sterftetafels die rekening houden met de verwachte toename van levensverwachting in de toekomst) gebaseerd dienen te zijn op een wiskundig model opdat de evolutie van de sterfte ver genoeg kan worden doorgetrokken in de tijd. (de beschouwde tafels gaan niet verder dan 2050).

De BVVO meent ook dat een jaarlijkse herberekening van de sterftetekansen (die eigen is aan het gebruik van prospectieve tafels) best kan vervangen worden door een vijfjaarlijkse herberekening.

- *rentevoet*

Artikel 2, §1 voorziet dat de rentevoet voor de omzetting, de laatste intrestvoet moet zijn die gebruikt wordt voor de opbouw van het kapitaal.

De Commissie wijst in dit verband op mogelijke contradicties met het koninklijk besluit van 17 december 1992 betreffende de levensverzekeringsactiviteit (KB leven). Dit is bijvoorbeeld het geval voor contracten die werden afgesloten aan een hogere technische rentevoet dan de maximale technische rentevoet op het ogenblik van de omzetting, wanneer ter gelegenheid van de omzetting een (nieuw) rentecontract wordt afgesloten. Het KB leven verbiedt immers contracten af te sluiten aan een technische rentevoet die hoger is dan de maximale technische rentevoet. *Zij* stelt daarom voor de rentevoet voor de omzetting los te koppelen van de “de laatste rentevoet” met dien verstande dat de rentevoet voor de omzetting in ieder geval beperkt dient te blijven tot de maximale referentierentevoet van de levensverzekeringsverrichtingen. *De Commissie* is er zich van bewust dat de loskoppeling eveneens een minimum rentevoet voor de omzetting vereist. *De Commissie* wijst erop dat er verschillende mogelijkheden bestaan voor dat minimum.

Verder bepaalt §1 van artikel 2 dat indien de pensioenovereenkomst niet in een rentevoet voorziet die hoger is dan 0% (zoals bijvoorbeeld het geval is bij de zogenaamde tak 23 producten die geen vooraf bepaald rendement waarborgen) de omzetting in rente minstens aan 0% dient te gebeuren. In dat geval dient de aangeslotene op het ogenblik van de omzetting ervan op de hoogte gesteld te worden dat andere pensioeninstellingen mogelijk voordeliger voorwaarden aanbieden voor de omzetting.

Een vertegenwoordiger van de zelfstandigen meent dat die verplichte informatie op het ogenblik van de omzetting, op een vroeger tijdstip dient te gebeuren. Bijvoorbeeld op het ogenblik dat men het contract afsluit of minstens ter gelegenheid van de opmaak van de jaarlijkse pensioenfiche.

- beheerskosten

De *Commissie* is van mening dat het besluit voor de omzetting dient te voorzien in de mogelijkheid van een beheersopslag.

Een *deskundige* merkt op dat in dat geval de precieze inhoud van het begrip “beheerskost” nauwkeurig dient gedefinieerd te worden

- verplichte bijkomende uitkering (§2)

De *Commissie* meent dat het besluit moet voorzien dat die “winstdeelname” dient te gebeuren onder de vorm van een verhoging van het vestigingskapitaal van de rente (hierdoor worden de toekomstige rentes levenslang verhoogd) en niet door een bijkomende (onmiddellijke) uitkering.

§2 bepaalt verder dat de “verplichte indexatie” verkregen wordt door, op het vestigingskapitaal van de rente, een rentevoet toe te passen die minstens gelijk is aan 60% van het verschil tussen twee rentevoeten : een rentevoet bepaald volgens door de CDV vastgestelde regels en de rentevoet van de omzetting.

De *Commissie* is hierover van mening dat in het besluit zelf de regels dienen vastgelegd te worden voor de bepaling van die eerste rentevoet. Zij dringt er op aan dat de door de CDV vastgestelde regels daadwerkelijk rekening zouden houden met alle elementen die een invloed kunnen hebben op de operatie (financieel resultaat, sterfteresultaat, kostenresultaat, aanleg solvabiliteitsmarge enz...).

De *deskundigen* stellen voor al deze elementen op te nemen in een actuariële resultatenrekening waarvan het eventuele positief saldo kan dienen als basis voor de verdeling van het resultaat. De *pensioeninstellingen* wijzen er op dat dit niet te complex mag worden.

Financiële rentes

De *Commissie* stelt vast dat de omzetting naar financiële vaste termijn rentes (tijdelijke rentes waarbij enkel wordt rekening gehouden met een financieel rendement en niet met sterfte-elementen) niet meer mogelijk is. Zij acht het echter wenselijk de mogelijkheid voor dit soort rentes te voorzien. Een verbod terzake heeft immers geen zin omdat de klant ten allen tijde kan kiezen om het kapitaal op te nemen en elders een financiële rente te vestigen.

Alternatief concept

Een *deskundige* meent dat het continu waarborgen van een minimum tarief bij de omzetting van kapitaal in rente niet is aangewezen omdat dit a posteriori altijd zal aanleiding geven tot een rente die ofwel te hoog, ofwel te laag is. Hij stelt daarom een alternatief concept voor waarbij uitgegaan wordt van een verplicht richttarief met verplichte minimale resultaatsverdeling en een transparante kostenstructuur waarbij de pensioeninstelling de rente kan verminderen indien het beleggings- en sterfteresultaat op structurele wijze negatief is. De rentenier moet bovendien de mogelijkheid hebben om van pensioeninstelling te veranderen.

Een aantal commissieleden vinden dit een interessant concept maar wijzen op mogelijke moeilijkheden in verband met de praktische (commerciële) haalbaarheid ervan.

3. Ontwerpen van Koninklijk Besluit betreffende de solidariteit

Een *deskundige* stelt voor om in de titel van de beide solidariteitsbesluiten de bepaling “verbonden aan een sociale pensioenovereenkomst” weg te laten. Hij meent bovendien dat de technische regels niet beperkt mogen worden tot enkel solidariteitsprestaties voor sociale pensioenovereenkomsten. Ook solidariteitsprestaties die voorkomen in een gewone pensioenovereenkomst hebben recht op dezelfde prudentiële bescherming. Een andere *deskundige* merkt op dat eerst onderzocht dient te worden of de WAPZ wel solidariteitsprestaties toelaat buiten een sociale pensioenovereenkomst.

De *Commissie* is van oordeel dat de solidariteitsbijdrage ook kan ingehouden worden op contracten die niet de maximum bijdrage betalen. Volgens de *zelfstandigen* blijkt dit niet ondubbelzinnig uit de WAPZ en wordt dit dus best in het KB of het Verslag aan de Koning gepreciseerd.

Daarnaast is het voor de *Commissie* niet duidelijk of de solidariteitsbijdrage moet gegeven worden op de “gewone” pensioenbijdrage (van maximum 7 %) of op de bijdrage inclusief de verhoging van 15 % (maximum 8,05 %). De exacte heffingsbasis wordt best verduidelijkt in één van de uitvoeringsbesluiten.

De *zelfstandigen* benadrukken dat de nieuwe wet op de aanvullende pensioenen zich onder meer tot doel stelt de transparantie voor de klanten te vergroten. Het is dan ook wenselijk dat wanneer een klant per kwartaal een totale bijdrage levert, hij weet dat 10% van hetgeen hij heeft betaald naar solidariteit gaat.”

3.1. Ontwerp van Koninklijk Besluit tot vaststelling van de solidariteitsprestaties verbonden met de sociale pensioenovereenkomsten.

Artikel 1. Opsomming van de solidariteitsprestaties

De *Commissie* meent dat de tekst van het besluit dient te verduidelijken dat ook de deeldekkingen opgesomd in 1°, een onderscheiden prestatie vormen.

Een *deskundige* vindt het aangewezen om de absolute bedragen in het besluit te vervangen door bedragen in functie van een vaste norm (bijvoorbeeld de inkomensgrens van de zelfstandige). Dit zou de solidariteitsprestaties welvaartsvaster maken. Verder vraagt hij zich af of het maximale rentebedrag (20.000€ per jaar) niet overdreven hoog is in vergelijking met de hoofdwaaiborg van het aanvullend pensioen voor de zelfstandige.

De *zelfstandigen* en de *BVVO* menen dat de voorzorginstelling de mogelijkheid moet hebben om de uitkering van solidariteitsprestaties onder 2° onder de vorm van kapitaal aan te bieden.

De *zelfstandigen* menen bovendien dat de tekst van het besluit bijkomende bepalingen dient te bevatten over onder meer de periodiciteit en de wijze van berekening van de rente.

De *zelfstandigen* vrezen in het algemeen dat de verscheidenheid van verschillende solidariteitsprestaties voor een zelfde bedrag van solidariteitsbijdrage de leefbaarheid van het systeem zou kunnen aantasten. Verder hebben zij verschillende opmerkingen over de aard van de opgesomde prestaties. Zo menen zij dat de financiering van de pensioenprestaties tijdens de periodes opgesomd in 1°, a) (arbeidsongeschiktheid,...) dient uitgebreid te worden tot de financiering van de solidariteit zelf. Zij zijn ook van mening dat de prestatie bepaald in 1°, b) (vergoede periode in het kader van de faillissementverzekering) niet thuishoort in het solidariteitsbesluit voor zelfstandigen. Ook een overlijdensprestatie vinden zij niet thuishoren in de solidariteit aangezien deze prestatie reeds in de hoofdwaarborg is opgenomen en dus weinig interessant is voor de zelfstandige.

De *zelfstandigen* menen ook dat het besluit meer verduidelijkingen dient te vermelden voor sommige prestaties (bijvoorbeeld over de voorwaarden waaronder de lopende renten kunnen verhoogd worden of over welke ernstige ziekten het gaat...).

De *zelfstandigen* stellen eveneens dat het, in het kader van de transparantie, klaar en duidelijk is dat er buiten de solidariteit geen aanvullende verzekeringen (die buiten het VAPZ vallen) onder de noemer VAPZ kunnen verkocht worden. Hoewel de controlewetgeving het niet expliciet verbiedt, menen de *zelfstandigen* uit de algemene uiteenzetting bij de memorie van toelichting van de WAPZ af te leiden dat de wetgever geen bijkomende koppeling van aanvullende verzekeringen aan het vrij aanvullende pensioen voorziet, omdat zij onder een ander fiscaal regime vallen. Diegene die wel hetzelfde fiscaal regime hebben zijn vervat in het solidariteitsstelsel, waarbij de omvang van de waarborgen door de pensioeninstellingen zelf kan worden bepaald.

De *pensioeninstellingen* zijn het hier niet mee eens. De WAPZ reglementeert de aanvullende pensioenopbouw voor de zelfstandige en de diverse types van solidariteitsprestaties die in aanmerking kunnen genomen worden om te genieten van de verhoogde premieaftrek van de sociale pensioenovereenkomsten. De WAPZ heeft niet de bedoeling in te grijpen op de bestaande verzekeringswetgeving voor de andere aspecten dan aanvullende pensioenopbouw en solidariteitsprestaties gekoppeld aan sociale pensioenovereenkomsten. Aangezien de verzekeringswetgeving het mogelijk maakt om aan levensverzekeringen aanvullende verzekeringen te koppelen, zien de *pensioeninstellingen* niet in waarom deze mogelijkheid zou moeten worden verboden voor de pensioenovereenkomsten die gesloten worden in het kader van een VAPZ. Deze mogelijkheid tot het onderschrijven van aanvullende waarborgen verhoogt de keuzemogelijkheden voor de zelfstandige en maakt het hem mogelijk te opteren voor die waarborgen die het best aansluiten op zijn individuele behoeften. Uiteraard zullen deze premies niet kunnen genieten van de VAPZ-aftrek.

Artikel 2. Geneeskundig onderzoek

Artikel 2 bepaalt dat de aansluiting bij het solidariteitsstelsel niet mag afhangen van de gunstige uitslag van een geneeskundig onderzoek.

De *Commissie* wijst erop dat verschillende interpretaties van het woord “gunstig” voor verwarring kunnen zorgen. Zij stelt daarom voor dit woord te schrappen.

3.2. Ontwerp van Koninklijk Besluit tot vaststelling van de regels inzake de financiering en het beheer van een solidariteitsstelsel verbonden aan een sociale pensioenovereenkomst.

Algemene opmerkingen

Het Verslag aan de Koning vermeldt dat het solidariteitsreglement dient te bepalen of de solidariteitsprestaties een resultaat- of middelverbintenis aangaan. Wanneer het resultaatsverbintenissen zijn, is de verzekeringswetgeving van toepassing. Het Verslag bepaalt eveneens dat een pensioeninstelling een solidariteitsfonds ook rechtstreeks kan beheren en dat, wanneer het solidariteitsfonds georganiseerd wordt binnen de pensioeninstelling (of binnen een andere rechtspersoon die nog andere activiteiten uitvoert) het afzonderlijk beheerd dient te worden.

De *Commissie* meent dat de hiervoor vermelde basisprincipes in het besluit zelf dienen verduidelijkt te worden. De *BVVO* wijst er op dat het gevaar bestaat voor het ontstaan van een nieuwe markt voor resultaatsverbintenissen die aan minder strenge prudentiële vereisten moeten voldoen. Zo kan bijvoorbeeld dezelfde overlijdensdekking, afhankelijk van het stelsel waarin ze wordt aangeboden, onderworpen zijn aan andere prudentiële regels.

De *zelfstandigen* zijn van mening dat het vrijwillig karakter van het aanvullend pensioen en het solidariteitsluik de leefbaarheid van het systeem onzeker maken.

Bespreking van de artikels

Artikel 1. Financiering

§1 Tijdstip van de financiering

Een aantal *deskundigen* vestigen er de aandacht op dat de financiering door jaarpremies die *in het begin* van het boekjaar bepaald dienen te worden een aantal praktische problemen oplevert. Zo kan bijvoorbeeld de 10% grens voor een sociaal plan niet gecheckt worden in het begin van het jaar. Eén deskundige meent dat het actuariële evenwicht eveneens gegarandeerd zal zijn indien de financiering in het begin van het boekjaar vervangen wordt door een financiering in de loop van het jaar (dit kan dan bijvoorbeeld per kwartaal zijn). Een andere deskundige stelt voor dat de financiering gedurende een bepaald boekjaar recht zou geven op de dekking van solidariteitsprestaties gedurende het volgende boekjaar en dit om in hoofde van de zelfstandige een fiscale en financiële optimalisatie te kunnen realiseren. Dit voorstel wordt gesteund door de *VVVB* maar zij zien dit niet als een fiscale optimalisatie.

§2 Actualisatie van de prestaties

De *deskundigen* menen dat het onderscheid in rentevoet voor een korte periode van zes maanden weinig relevant is. Zij stellen voor om geen verschillende rentevoet op te leggen voor de periode van de eerste zes maanden.

§3 Premiebetaling

De *VVVB* meent dat de tekst van het besluit dient te verduidelijken dat de actuele waarde dient vervangen te worden door een premie voor alle pensioeninstellingen en niet alleen voor verzekeringsondernemingen.

De *BVVO* ziet hierin geen bezwaar indien de prudentiële regels (technische voorzieningen, dekkingswaarden en solvabiliteitsmarge) voor pensioenkassen en verzekeringsondernemingen dezelfde zijn.

Artikelen 3 en 4. Jaarrekening

Een *deskundige* vraagt zich af of § 1 van artikel 3 niet dient te bepalen wie de balans en de resultatenrekening dient goed te keuren.

De *VVVB* meent dat de asymmetrische constructie van verschillende evaluatieregels tussen activa en passiva (de activa worden aan marktwaarde en de passiva aan boekwaarde geëvalueerd) onlogisch is. Zij vraagt dus het herstel van de symmetrie niet alleen uit boekhoudkundige orthodoxie maar ook omdat daardoor een concurrentiegelijkheid wordt ingevoerd.

Artikel 5. Actuaris

De *Commissie* benadrukt dat het de taak van de actuaris is een opinie en advies te geven zoals in de bestaande mededelingen van de Controledienst wordt bepaald. Het ligt over het algemeen niet binnen zijn expertise een goedkeuring of certificering te geven over de balans.

De Voorzitter

LUC VEREYCKEN

**BIJLAGE AAN HET ADVIES VAN DE COMMISSIE VOOR HET VRIJ
AANVULLENDE PENSIOEN VOOR ZELFSTANDIGEN BETREFFENDE DE
UITVOERINGSBESLUITEN VAN TITEL II, HOOFDSTUK I, AFDELING 4 VAN DE
PROGRAMMAWET (I) VAN 24 DECEMBER 2002**

Titel II, hoofdstuk I, afdeling 4 van de programmawet van 24 december 2002 (WAPZ) beoogt een algemene hervorming van de wetgeving op de aanvullende pensioenen voor zelfstandigen.

De *zelfstandigen* wensen aan het advies van de Commissie voor het Vrij Aanvullende Pensioen voor Zelfstandigen (de *Commissie*) betreffende de uitvoeringsbesluiten van de WAPZ een aantal opmerkingen over de wet zelf toe te voegen.

Wijziging van de WAPZ

De *zelfstandigen* wijzen er op dat de tekst van de WAPZ door sommigen verkeerd zou kunnen geïnterpreteerd worden, in een zin die tegenstrijdig is met de geest van de wet. Vroeger kon men, in het kader van het aanvullend pensioen voor zelfstandigen, pas bijdragen beginnen storten indien men aan bepaalde voorwaarden voldeed. Nu denken sommigen dat men onmiddellijk kan beginnen storten in een product dat men bij de pensioeninstelling kan kopen en dat achteraf met de gepaste fiscaliteit wordt afgerekend.

De wettekst laat veronderstellen dat het niet betalen van sociale bijdragen geen enkele invloed zal hebben op de opbouw van het aanvullend pensioen. De zelfstandige kan een aanvullend pensioen opbouwen, zelfs indien hij geen sociale bijdragen moet betalen, wat in tegenstelling is met de huidige wetgeving en fundamenteel indruist tegen de geest van de wetgever die wenst dat de pensioenovereenkomsten een aanvulling zijn bij het wettelijk pensioen en geen vervanging van dat wettelijk pensioen.

Zo zouden bijvoorbeeld zelfstandigen die opschorting van betaling van bijdragen verkregen hebben toch een aanvullend pensioen kunnen opbouwen.

Zou de wet niet moeten aangepast worden om tegemoet te komen aan de geest van de wetgever? De basisfilosofie is duidelijk: het VAPZ is een aanvulling op het wettelijk pensioen.

Het schrappen van de directe band die moet bestaan tussen de betaling van de verplichte bijdragen en de bijdragen van Vrij aanvullend pensioen voor zelfstandigen (VAPZ), komt uiteindelijk neer op het aanmoedigen van de zelfstandigen om voor hun aanvullend pensioen te betalen ten koste van het wettelijk stelsel terwijl dit laatste juist een echte solidariteit verzekert.

De versnippering van het VAPZ over verzekeringsondernemingen druist in tegen de meest elementaire solidariteitsprincipes en brengt daardoor het voortbestaan ervan in gevaar.

Ook een *deskundige* merkt op dat er zich problemen kunnen voordoen bij de fiscale optimalisatie van de storting van de zelfstandige. In dit verband pleiten de *zelfstandigen* voor een zeker parallellisme tussen de betaling van de aanvullende pensioenbijdragen en de sociale bijdragen (in functie van de fiscaliteit).

Een andere *deskundige* wijst er op dat de wetswijziging ten aanzien van de bijdragen een belangrijke taak weglegt voor de pensioeninstellingen. Zij dienen aan de zelfstandigen voldoende informatie en transparantie te verstrekken over het door hen aangeboden product.

Na te streven doelstellingen van het VAPZ voor zelfstandigen

- *essentiële correcties aan te brengen aan het VAPZ*

De zelfstandigen pleiten er voor dat enkele essentiële correcties aangebracht worden aan het VAPZ, om te vermijden dat het VAPZ in de nieuwe regeling op een aantal vlakken minder voordelig zou zijn dan in de vroegere regeling:

1. Verhoging van het premiepercentage, zodat een zelfstandige in de nieuwe regeling minstens evenveel VAPZ-bijdragen kan betalen als tot en met 2002 (zie verder)
2. Mogelijkheid van een minimale bijdrage voor starters en zelfstandigen met lage bedrijfsinkomsten

Tevens willen de zelfstandigen dat de nieuwe VAPZ-regeling ook wordt aangegrepen om een aantal essentiële verbeteringen aan te brengen aan het bestaande systeem. Hierbij kan gedacht worden aan de invoering van een back-service (cf. WAP, daar is een mogelijkheid van back-service van 10 jaar voorzien).

- *opbouwen van een tweede pijler voor zelfstandigen*

Buiten die doelstelling dient het instrument hen toe te laten om hun tweede pijler pensioen op te bouwen door het betalen van bijdragen die fiscaal aftrekbaar zijn om een inkomen samen te stellen op pensioenleeftijd dat gelijkwaardig is aan 80 % van het beroepsinkomen dat wordt bepaald volgens een methode die rekening houdt met de variabiliteit van het inkomen van de zelfstandigen. Waarom hen niet toelaten om een andere « pensioen »verzekering af te sluiten waarvan de aftrekbaarheid eventueel zou beperkt worden door de 80 %-regel? Het VAPZ dient toe te laten om het verschil dat bestaat tussen hun minimumpensioen, éénmaal dat dit minimumpensioen het niveau bereikt heeft van het minimumpensioen van de bezoldigde werknemers, en het maximumpensioen dat diezelfde bezoldigde werknemers kunnen bereiken voor eenzelfde inkomen, te financieren.

Noodzakelijke aanpassing aan de wet

De zelfstandigen wijzen erop dat door de wijzigingen in de berekening van de sociale bijdragen van zelfstandigen ook de bijdragebasis voor de berekening van de VAPZ-bijdragen verlaagd is, waardoor de zelfstandigen minder kunnen bijdragen voor hun VAPZ. Dit ongewenst en onbedoeld neveneffect, dat zich al vanaf 2003 manifesteert, is nog steeds niet weggewerkt. De zelfstandigen wensen dan ook dat dit probleem, zeker met het oog op de VAPZ-bijdragen voor 2003, prioritair zou worden opgelost. De regering kan zich voor het jaar 2003 baseren op het wetsontwerp van 2/04/2003 betreffende de pensioenen voor zelfstandigen (kamerdocument nr. 50/2434/001), voor het jaar 2004 en volgende jaren kan een gelijkaardige oplossing uitgewerkt worden door in art. 44 § 2, lid 3 van de programmawet van 24/12/2002 het maximumbijdragepercentage te verhogen van 7 naar 8,17 %.

Inning van de bijdragen via de sociale kassen

Art 70 van de WAPZ vervangt het huidige art. 52 bis van het KB nr. 72. In dat nieuwe artikel wordt bepaald dat, voortaan, de sociale kassen de bijdragen *kunnen* ontvangen en die dan overmaken aan de door de zelfstandige gekozen pensioeninstelling. Deze bepaling moet nog bij KB geregeld worden.

De *zelfstandigen* zijn van oordeel dat de inning van de bijdragen via de sociale kassen een aantal voordelen heeft, zowel voor de zelfstandigen zelf als voor de pensioeninstellingen. De sociale kassen kunnen nakijken of de sociale bijdragen effectief betaald zijn en of de bijdragen overeenstemmen met de wettelijke bepalingen. Zij garanderen bovendien de vrijwaring van de privacy van de zelfstandigen. Voor de pensioeninstellingen beperkt de inning door de sociale kassen hun administratie en de informatiestroom van attesten die moeten verwerkt worden, wat tot tijdsinstaat en een hogere efficiëntie leidt.

Tot slot vragen de *zelfstandigen* zich af waarom de sociale kassen niet vertegenwoordigd werden in de pensioenraad.